

جهت اطلاع مدیران عامل محترم بانک‌های دولتی، غیردولتی، شرکت دولتی پست‌بانک، مؤسسات اعتباری غیربانکی و بانک مشترک ایران - ونزوئلا ارسال می‌شود

با سلام؛

احتراماً، همان‌گونه که مستحضرنند، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی با توجه به ماهیت و کارکرد خود با انواع گوناگونی از ریسک‌ها مواجه می‌باشند که از جمله آن‌ها می‌توان به ریسک نقدینگی، ریسک اعتباری و ریسک عملیاتی اشاره نمود. لیکن، یکی از مهم‌ترین ریسک‌هایی که می‌تواند آسیب‌های فراوانی به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی وارد نماید، ریسک اعتباری است. بر همین اساس بانک مرکزی تاکنون با هدف ایجاد چارچوب مدیریت ریسک اعتباری در بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی، مقررات مختلفی از جمله «مجموعه رهنمودهایی برای مدیریت موثر ریسک اعتباری» را تهیه و به شبکه بانکی کشور ابلاغ نموده است. لیکن روزآمدن ضوابط ناظر بر مدیریت ریسک اعتباری در بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی با عنایت به تغییر و تحولات ایجاد شده در فضای کسب و کار بانکی خاصه در ضوابط و مقررات ابلاغی از جمله «آیین‌نامه نظام سنجش اعتبار» مصوب هیأت محترم وزیران و «آیین‌نامه پیشگیری از انباشت مطالبات غیرجاری بانکی» مصوب ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی طی سنوات اخیر و به تبع آن لزوم ارتقاء و بهبود چارچوب مدیریت ریسک اعتباری متناسب با اقتضانات و شرایط، ضرورت یافته است. از این‌رو با انجام مطالعه تطبیقی از طریق بررسی مقررات مرتبط با نحوه مدیریت ریسک اعتباری مؤسسات اعتباری در سایر کشورها و اسناد بین‌المللی در این زمینه و با هدف معرفی چارچوب روزآمد و مطلوب مدیریت ریسک اعتباری در بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی، ضوابطی تحت عنوان «حداقل الزامات مدیریت ریسک اعتباری در مؤسسات اعتباری» پس از اخذ نظرات و پیشنهادات شبکه بانکی کشور و اعمال ملاحظات و بازخوردهای دریافتی، تدوین شد و در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۲۹ هیأت عامل محترم بانک مرکزی مورد تأیید قرار گرفت. لازم به ذکر است، ضوابط اجرایی و تفصیلی دستورالعمل فوق‌الذکر متعاقباً تدوین و پس از سیر تشریفات اداری تصویب به شبکه بانکی کشور ابلاغ خواهد شد.

در پایان ضمن ایفاد نسخه‌ای از دستورالعمل موصوف، خواهشمند است دستور فرمایند، مراتب به قید تسریع و با لحاظ مفاد بخشنامه شماره ۹۶/۱۴۹۱۵۳ مورخ ۱۳۹۶/۵/۱۶ به تمامی واحدهای ذیربط آن بانک/مؤسسه اعتباری غیربانکی ابلاغ شده و بر حسن اجرای آن نظارت دقیق به عمل آید. ۵۲۵۸۰۴۶/ص

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

الهام چیت‌سازان

۳۸۱۶

حمیدرضا غنی‌آبادی

۳۲۱۵-۰۲

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

«حداقل الزامات مدیریت ریسک اعتباری در

مؤسسات اعتباری»

خرداد ۱۴۰۰

«حداقل الزامات مدیریت ریسک اعتباری در مؤسسات اعتباری»

در اجرای بند (ب) ماده (۱۱) «قانون پولی و بانکی کشور»، بند (۲) ماده (۲) «قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)»، مفاد «آیین نامه نظام سنجش اعتبار» مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۸/۳/۲۹ هیأت محترم وزیران و تبصره (۲) ماده (۴۸) «آیین نامه پیشگیری از انباشت مطالبات غیر جاری» مصوب مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۸ ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی، به منظور تسهیل گردش مؤثر و کارآمد وجوه و اعتبارات اعطایی توسط مؤسسه اعتباری جهت نیل به ایجاد و حفظ ثبات و سلامت مالی شبکه بانکی کشور، «حداقل الزامات مدیریت ریسک اعتباری در مؤسسات اعتباری» که از این پس به اختصار «الزامات» نامیده می شود، به شرح زیر تدوین می گردد.

ماده ۱- در این الزامات عبارات زیر در معانی مشروح ارایه شده به کار می روند:

۱- **بانک مرکزی:** بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛

۲- **مؤسسه اعتباری:** بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی که به موجب قانون و یا با مجوز

بانک مرکزی تأسیس شده و تحت نظارت آن بانک قرار دارد؛

۳- **امتیاز اعتباری، اهلیت اعتباری، گزارش اعتباری و شرکت اعتبار سنجی:** اصطلاحات

موضوع «آیین نامه نظام سنجش اعتبار» موضوع تصویب نامه شماره

۳۹۱۵۱/ت/۵۵۲۹۶هـ مورخ ۱۳۹۸/۴/۴ هیأت محترم وزیران؛

۴- **اعتبار:** هر نوع پرداخت یا تعهد به پرداخت وجوه توسط مؤسسه اعتباری در قالب

اعطای تسهیلات، ایجاد تعهدات و سایر موارد، به مشتری در قبال تعهد وی به

بازپرداخت وجوه مذکور.

۵- **اعتبار مشکل دار:** اعتباری که به دلایلی نظیر تغییر در وضعیت مالی مشتری و

فعالیت های اقتصادی وی، بازپرداخت آن به تأخیر افتاده یا احتمال نکول آن وجود

دارد.

۶- **نکول:** عدم ایفای به موقع تمام یا قسمتی از تعهدات ناشی از دریافت اعتبار، توسط

مشتری به دلایلی نظیر عدم تمایل و عدم توانایی مالی.

- ۷- **ریسک اعتباری:** احتمال وقوع زیان حاصل از نکول مشتری در بازپرداخت اعتبار.
- ۸- **ریسک تمرکز اعتباری:** ریسک اعتباری ناشی از تمرکز اعتبار در حوزه‌هایی نظیر مشتریان، بخش‌های اقتصادی و مناطق جغرافیایی.
- ۹- **مدیریت ریسک اعتباری:** فرآیند شناسایی، اندازه‌گیری، پایش، کنترل و گزارش‌گری ریسک اعتباری.
- ۱۰- **اعتبارسنجی:** فرآیند تعیین امتیاز اعتباری اشخاص با استفاده از الگوهای کمی و کیفی.
- ۱۱- **رتبه اعتباری:** شاخصی است که توسط مؤسسات رتبه‌بندی اعتباری با استفاده از اطلاعات کمی و کیفی و بر اساس یک روش مشخص، به منظور تعیین احتمال ایفای به موقع تعهدات اشخاص محاسبه می‌شود.
- ۱۲- **رتبه اعتباری داخلی:** شاخص حاصل از سیستم رتبه‌بندی اعتباری داخلی که بیانگر امتیاز حاصل از ارزیابی اهلیت اعتباری مشتری می‌باشد.
- ۱۳- **نسبت مطالبات غیر جاری:** حاصل تقسیم مجموع خالص مطالبات غیر جاری (پس از کسر ذخایر مطالبات) به مجموع مطالبات.
- ماده ۲-** هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است در راستای مدیریت مؤثر ریسک اعتباری و ارزیابی جامع ریسک مؤسسه اعتباری، چارچوب مدیریت ریسک اعتباری را با توجه به ماهیت، اندازه و پیچیدگی فعالیت مؤسسه اعتباری ایجاد نماید. چارچوب مذکور باید حداقل شامل موارد زیر باشد:
- ۱- راهبرد و خط‌مشی ریسک اعتباری؛
 - ۲- نقش‌ها و مسؤولیت‌های هیأت مدیره، هیأت عامل و سایر کارکنان مرتبط با امور اعتباری؛
 - ۳- سیستم اطلاعات مدیریت و فرآیندهای گزارشگری؛
 - ۴- فرآیند اعطا و مدیریت اعتبار؛
 - ۵- رویه‌های ارزیابی اعتباری؛
 - ۶- نظام‌ها و رویه‌ها برای شناسایی، پذیرش، اندازه‌گیری، پایش و کنترل ریسک اعتباری؛

ماده ۳- هیأت عامل موظف است به منظور مدیریت ریسک اعتباری حداقل اقدامات زیر را انجام دهد:

۱- ایجاد شیوه‌های عملیاتی در چارچوب سیاست‌های اعتباری و فرآیند اعطا و مدیریت اعتبار مصوب هیأت مدیره؛

۲- ایجاد واحد اجرایی مدیریت ریسک اعتباری در چارچوب ساختار سازمانی مصوب هیأت مدیره؛

۳- بازبینی وضعیت اعتباری مشتری و آرایه پیشنهاد مبنی بر تغییر حدود اعتباری متناسب با وضعیت اعتباری وی؛

۴- اجرا و عملیاتی کردن برنامه آزمون بحران؛

۵- ایجاد سیستم اطلاعات مدیریت برای اطمینان از گزارشگری به موقع، صحیح و حاوی اطلاعات کافی در خصوص ریسک اعتباری.

ماده ۴- هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظف است بر مبنای رویه‌ها و خط مشی‌های اعتباری، سیستم اطلاعات مدیریت شامل سیستم گزارشگری که در بردارنده خطوط گزارشگری است را به نحوی ایجاد نماید که حداقل اطلاعات در خصوص موارد زیر، در اسرع وقت به سطوح مناسب مدیریت و کمیته ریسک گزارش شود:

۱- انحرافات از رویه‌های اعطای اعتبار و حدود اعتباری؛

۲- ترکیب و کیفیت سبدهای اعتباری؛

۳- ریسک تمرکز اعتباری؛

۴- مطالبات غیر جاری؛

۵- کیفیت و ارزش وثایق؛

ماده ۵- مؤسسه اعتباری موظف است پیش از اعطای هرگونه اعتبار نسبت به استعلام گزارش اعتباری از شرکت‌های اعتبارسنجی اقدام نماید. همچنین، قبل از اعطای هرگونه اعتبار لازم است علاوه بر أخذ گزارش اعتباری مذکور، نسبت به استعلام گزارش رتبه اعتباری مشتری از مؤسسات رتبه‌بندی اعتباری برای اعتبارات بیش از ۲۰ میلیارد ریال و سایر اعتبارات خاص که نیازمند مصوبه هیأت مدیره مؤسسه اعتباری است، اقدام نماید.

تبصره ۵- بانک مرکزی می‌تواند در صورت لزوم حد مقرر در این ماده را با توجه به سطح عمومی قیمت‌ها تعدیل نماید.

ماده ۶- مؤسسه اعتباری موظف است به منظور ارزیابی و تصمیم‌گیری نهایی برای اعطای اعتبار، یک سیستم رتبه‌بندی داخلی متناسب با اندازه، ماهیت و پیچیدگی فعالیت‌های خود ایجاد نماید. أخذ وثایق و تضامین به نحوی که تأمین کافی را برای تسهیلات و یا تعهدات ایجاد نماید باید متناسب با نتایج حاصل از سیستم رتبه‌بندی داخلی باشد.

ماده ۷- مؤسسه اعتباری موظف است پس از پرداخت اعتبار و در راستای اداره امور اعتباری اقداماتی نظیر کنترل و بازبینی اعتبار و حفظ، نگهداری و به‌روزرسانی پرونده اعتباری را انجام دهد. به منظور کنترل و بازبینی اعتبار حداقل موارد زیر باید توسط واحد کنترل و بازبینی انجام شود:

- ۱- حصول اطمینان از به روز بودن امتیاز حاصل از ارزیابی اهلیت اعتباری مشتری؛
- ۲- بررسی صحت و کامل بودن اسناد و تأییدیه‌های اعتباری؛
- ۳- حصول اطمینان از ارزیابی مجدد وثایق و کفایت آن‌ها؛
- ۴- حصول اطمینان از مشخص بودن فرآیند تملیک وثایق؛
- ۵- حصول اطمینان از مصرف اعتبارات در موضوع قرارداد از طرق مختلف نظیر نظارت حضوری بر طرح‌ها؛

۶- پایش نحوه بازپرداخت اعتبارات؛

۷- پایش اعتبارات مشکل‌دار؛

ماده ۸- مؤسسه اعتباری موظف است واحد وصول مطالبات را به منظور وصول مطالبات و مدیریت اعتبارات مشکل‌دار ایجاد نماید. این واحد باید مستقل از واحد ارزیابی و اعطای اعتبار باشد.

ماده ۹- مؤسسه اعتباری موظف است با در نظر گرفتن مواردی از قبیل احتمال نکول مشتری، تخمین زیان حادث شده با فرض نکول مشتری و میزان منابع در معرض نکول نسبت به شناسایی و اندازه‌گیری ریسک اعتباری اقدام نماید.

ماده ۱۰- مؤسسه اعتباری موظف است در کنترل ریسک اعتباری، روش‌های کاهش ریسک از جمله موارد زیر را مورد استفاده قرار دهد:

۱- أخذ وثایق و تضامین؛

۲- بیمه نمودن اعتبار؛

۳- تهاتر مطالبات ناشی از اعطای اعتبار با سپرده، اموال و اسناد مشتری مطابق با

ضوابط ابلاغی بانک مرکزی؛

ماده ۱۱- مؤسسه اعتباری موظف است به محض افزایش نسبت مطالبات غیرجاری به

میزان بیش از ۱۰ درصد، مراتب را به همراه ذکر دلایل و جزئیات به بانک مرکزی

گزارش نموده و برنامه خود جهت کاهش این مبلغ به زیر ۱۰ درصد را اعلام نماید.

ماده ۱۲- تخطی از احکام این دستورالعمل موجب اعمال مجازات‌های مقرر در ماده (۴۴)

قانون پولی و بانکی کشور، ماده (۱۴) قانون برنامه ششم توسعه کشور و سایر قوانین

و مقررات ذی‌ربط می‌شود.

ماده ۱۳- ضوابط اجرایی ناظر بر مفاد این دستورالعمل توسط بانک مرکزی تدوین و به

شبکه بانکی کشور ابلاغ می‌شود.

«حداقل الزامات مدیریت ریسک اعتباری در مؤسسات اعتباری» مشتمل بر ۱۳ ماده و یک تبصره

در پانزدهمین جلسه مورخ ۱۴۰۰/۳/۲۹ هیأت عامل بانک مرکزی به تصویب رسید و از تاریخ

ابلاغ لازم‌الاجراء می‌باشد.